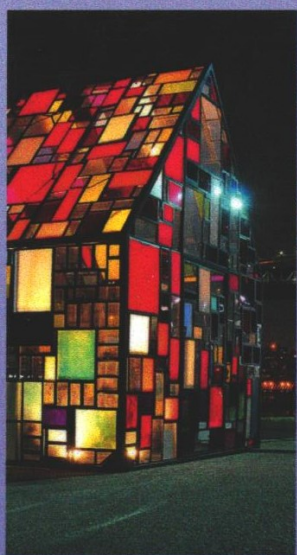
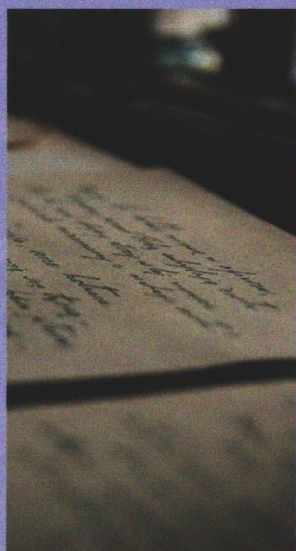

ІННОВАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ І ЛІДЕРСТВО:

проект і мікропроекти – V

Projekt współfinansowany w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP

Projekt współfinansowany przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego RP

UNIWERSYTET
WARSZAWSKI

Uniwersytet
Jagielloński

Fundacja
„Instytut Artes Liberales”

IFEPR

INTERNATIONAL CHARITY FOUNDATION

INTERNATIONAL FOUNDATION FOR EDUCATIONAL POLICY RESEARCH

Спілка ректорів
вищих навчальних закладів
України

Рецензенти:

Проф. Ян Шмідт — Почесний президент Конференції ректорів академічних шкіл Польщі, Ректор Варшавської політехніки (2012–2020)

Проф. В. Смоланка — Ректор Ужгородського національного університету

Проф. О. Азюковський — Ректор Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»

Інноваційний університет і лідерство: проєкт і мікропроєкти — V. —
Варшава: Fundacja “Instytut Artes Liberales”, 2021. — 528 с.

Друк і палітурка: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego

ISBN 987-83-962003-1-0

ISBN 987-83-962003-1-0

9 788396 200310

© Факультет Artes Liberales Варшавського університету (Республіка Польща)

© Міжнародний благодійний фонд “Міжнародний фонд досліджень освітньої політики” (Україна)

© Т. Фініков, Р. Сухарські — відповідальні редактори

© В. Антонов — оформлення, дизайн обкладинки

Подяка

Організатори проєкту та відповідальні редактори висловлюють щирі подяку всім авторам статей та особливо членам робочої групи з підготовки цього видання Ірині Удовик, Дмитру Шевчуку, Вікторії Яворській.

Особливої поваги заслуговують величезні організаційні зусилля координатора, справжнього «мотора» робочої групи Ольги Гринькевич.

Окремі слова вдячності хочемо звернути до учасників попередніх фаз проєкту, що виявили бажання та активно доєдналися до підготовки низки цікавих статей для цього збірника.

Щирі подяку складаємо Сергію Квіту, Яну Шмідту, Володимиру Смоланці, Олександрю Азюковському за об'єктивну та доброзичливу оцінку підготовлених матеріалів, висловлені рекомендації та визнання унікальної ролі проєкту як школи лідерів освітніх інновацій в українській вищій освіті.

Краєвська О. А. «ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ВДОМА»: ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ СТРАТЕГІЇ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ У ЛЬВІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА	142
Прийменко О. С. ВПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ В МИСТЕЦЬКОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	156
Осередчук О. А. ОСВІТНІЙ МАРКЕТИНГ, АБО ЯК РОЗРОБИТИ ЯКІСНУ ОСВІТНЮ ПРОГРАМУ, НА ЯКІЙ ХОЧУТЬ НАВЧАТИСЯ СТУДЕНТИ (НА ПРИКЛАДІ НОВИХ ОП У ЛЬВІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА).....	166
Семенов О. М. МІЖРЕГІОНАЛЬНІ ПРОЄКТИ РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ	176

РОЗДІЛ 3

СТРАТЕГІЇ СТИМУЛЮВАННЯ НАУКОВОГО ПОСТУПУ
ВІТЧИЗНЯНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

Пасько О. В., Данько Ю. І., Мельник О. С. ПЕРЕБУДОВА МОДЕЛІ ВЗАЄМОВІДНОСИН У НАУКОВОМУ ПРОСТОРІ ЗВО НА ОСНОВІ СТРАТЕГІЧНОГО БАЧЕННЯ, СИСТЕМИ ЗБАЛАНСОВАНИХ ПОКАЗНИКІВ ТА ФОРМУВАННЯ НАУКОВОЇ ЕКОСИСТЕМИ	185
Удовик І. М. УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ МІЖГАЛУЗЕВИХ ТА ІНТЕРДИСЦИПЛІНАРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ З МОЖЛИВІСТЮ ЇХ ПОДАЛЬШОЇ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ	207
Ващук О. П. РЕЄСТР РАД МОЛОДИХ ВЧЕНИХ: ЗМІСТ ТА НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	215
Делеган-Кокайко С. В. ЦЕНТР МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ (НА ПРИКЛАДІ ПРОЄКТУ СТВОРЕННЯ В УЖГОРОДСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ)	229

Москаленко О. М.

МАРКЕТИНГОВА ПРОГРАМА ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ІДЕЇ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПЛЮРАЛІСТИЧНОЇ ЕКОНОМІКИ У ВИЩІЙ ОСВІТІ.....	236
--	-----

РОЗДІЛ 4

ЯКІСТЬ ОСВІТИ - УКРАЇНСЬКІ УНІВЕРСИТЕТИ НА ШЛЯХУ
ПОДАЛЬШОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Єременко О. В. РОЗРОБКА КОМУНІКАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	257
Длугопольський О. В. РОЗВИТОК ЕКСПЕРТНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	267
Нагорняк Т. Л., Шаульська Л. В., Скопова О. І. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТРАТЕГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	277
Меняйло В. І. ФОРМУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПРОЄКТНОЇ КУЛЬТУРИ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	288

РОЗДІЛ 5

МІЖГАЛУЗЕВІСТЬ ТА ІНТЕРДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ ЯК РЕСУРС
ПРИСКОРЕНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Шкура І. С., Шулик Ю. В. ПЕРЕДУМОВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ В УКРАЇНІ	303
Кравчук Н. Я., Луцишин О. О. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ, МОДЕЛІ РОЗГОРТАННЯ ТА ДИЗАЙН МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ У КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ СУЧАСНОГО ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА	324
Яворська В. В., Гевко І. В., Потапчук О. І. МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ОСВІТНІ ПРОГРАМИ ЯК СУЧАСНИЙ ТРЕНД В ОСВІТІ	347

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01 липня 2014 р. № 1556-VII // Відомості Верховної Ради України. 2014. № 37–38. С. 2716. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/ed20150529> (дата звернення: 21.12.2020)
2. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). К.: ТОВ «ЦС», 2015. 32 с. URL: http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf (дата звернення: 21.12.2020)
3. Римське Міністерське Комюніке. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/11/19/BFUG_compressed.pdf (дата звернення: 21.12.2020)
4. Положення «Про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 11.07.2019 р. № 977, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 08.08.2019 р. за № 880/3308/19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text> (дата звернення: 21.12.2020)
5. Тимчасовий порядок проведення акредитаційної експертизи із використанням технічних засобів відеозв'язку, затвердженого рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 17.03.2020 р., протокол № 6 (23). URL: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2020/03/Тимчасова-процедура-акредитації-освітніх-програм.pdf>. (дата звернення: 22.12.2020)
6. Сом С. Комунікаційна стратегія: навіщо і як створювати // Executives URL: <https://executives.com.ua/komunikatsiina-strategiia-navishcho-yak-stvoriuvaty/> (дата звернення: 21.12.2020)
7. Рекомендації щодо застосування критерії оцінювання якості освітньої програми / Укладачі: Алькема В. Г., Артюхов А. Є., Бутенко А. П., Винницький М., Євстифеев М. І., Єременко О. В., Золотарьова І. О., Квіт С. М., Медведєв В. К., Моркляник Б. В., Олексів І. Б., Стукало Н. В. (за редакцією: Бутенко А. П., Єременко О. В., Квіт С. М.) // Затверджено Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти 17 листопада 2020 року. К.: ТОВ «Український освітнянський видавничий центр “Оріон”», 2020. 66 с.

Длугопольський О. В.

РОЗВИТОК ЕКСПЕРТНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Анотація

В статті на основі півторарічного досвіду проведення акредитації освітніх програм різних закладів вищої освіти (ЗВО) України проаналізовані особливості проведення тренінгів для експертів з акредитації, представлена структура тренінгу, зроблена оцінка переваг і недоліків офлайн та онлайн тренінгового форматів. З позицій члена Національного агентства забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) та сертифікованого тренера обґрунтовані ключові проблеми формування експертного середовища в Україні. Сформульовані висновки стосовно розвитку експертного середовища в контексті оцінювання якості вищої освіти України на перспективу.

Ключові слова: вища освіта, експерти, пандемія, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, заклад вищої освіти.

Abstract

The article analyses the features of training for accreditation experts, based on one and a half years of experience in accrediting study programs of various higher educational institutions of Ukraine. It also describes the structure of training, assesses the advantages and disadvantages of offline and online training formats. From the positions of National Agency for Higher Education Quality Assurance (NAQA's) member and of a certified trainer, the key problems of forming an expert environment in Ukraine are substantiated. Conclusions on the development of the expert environment in the context of assessing the quality of higher education in Ukraine for the future are formulated.

Key words: higher education, experts, pandemic, National Agency for Higher Education Quality Assurance, higher educational institution.

Проблематика мікропроєкту

Питання формування експертного середовища оцінювання якості вищої освіти було актуальним впродовж усієї історії незалежної України. З одного боку, експертна діяльність проводилась, формуючи певні вітчизняні традиції, а з іншого боку, ці традиції були пов'язані з корупційними ризиками, формалізмом, бюрократією та домовленостями між учасниками освітнього процесу. Саме тому перехід від «старої» до «нової» системи акредитації освітніх програм викликав у вітчизняному освітньому середовищі з його усталеними правилами та нормами увесь спектр емоцій — від тотального несприйняття до надмірного схвалення.

З листопада 2019 р. в Україні розпочалися перші акредитаційні експертизи за європейськими стандартами, запроваджені новоствореним складом НАЗЯВО. Через низку різних причин об'єктивного і суб'єктивного характеру попередній склад агентства так і не розпочав повноцінної роботи, а тому новообраному складу на чолі із экс-Міністром освіти і науки України С. М. Квітком довелося у досить стислі терміни розробляти усю нормативну базу для «запуску» нової моделі акредитації освітніх програм.

Для проведення реальних, а не формальних, експертиз освітніх програм в Україні практично з нуля довелося формувати експертне середовище з освітян та студентів, які бажали долучитися до реформування вищої освіти України у напрямку підвищення її якості, та перенавчати тих, хто вже брав участь в експертизах раніше, однак мав досвід лише формального експертування.

Зв'язок з сучасними трендами українського та європейського освітнього простору

НАЗЯВО досить швидко набуло афілійованого членства у Європейській мережі агентств із якості (ENQA) та повноправного членства у Міжнародній мережі агентств із забезпечення якості вищої освіти (INQAAHE), Центральноевропейській мережі агентств з якості (CEENQA), Міжнародному центрі з академічної доброчесності (ICAI). ENQA наприкінці 2020 р. почала узагальнювати та поширювати досвід організацій країн-членів та партнерів з метою знаходження порозуміння

та обміну досвідом стосовно адаптації організацій із забезпечення якості в умовах пандемії COVID-19. Український досвід активності НАЗЯВО в інституційних акредитаціях та розвитку експертного середовища відмічений як позитивний у звіті ENQA.

Аналіз теорії і практики з розв'язання цієї проблеми

Формування експертного середовища з акредитації освітніх програм у світовій практиці має тривалу історію та суттєві відмінності серед країн-членів INQAAHE, ENQA та CEENQA. Культурні, соціально-економічні та політико-правові особливості розвитку кожної країни не дозволяють просто копіювати досвід, навіть найбільш успішний, враховуючи «path dependence», а тому вітчизняний шлях розвитку експертного середовища з акредитації освітніх програм є унікальним та вартим уваги.

Метою мікропроєкту є аналіз позитивних та проблемних аспектів розвитку експертного середовища України в контексті оцінювання якості вищої освіти, а також структури та змісту тренінгу з підготовки експертів.

Етапи реалізації мікропроєкту

Наприкінці 2019 р. по всій Україні стартували тренінги з підготовки експертів з акредитації освітніх програм. Вони проходили практично в усіх обласних центрах країни за участі сертифікованих тренерів, які за сприяння British Council та НАЗЯВО попередньо пройшли тренінги у The Quality Assurance Agency for Higher Education (QAA, Велика Британія). Пандемія COVID-19 призупинила тренінгову діяльність на кілька місяців, однак ця робота відновилась восени 2020 р. в онлайн форматі. Також восени 2020 р. QAA провела додатковий онлайн тренінг для майбутніх тренерів з підготовки експертів з метою розширення їх кола та посилення компетентностей вже діючих тренерів (так званий advanced level). Така підтримка дозволила досить оперативно (за листопад 2020 — січень 2021 рр.) провести третину із 158 тренінгів і додати до реєстру понад тисячу нових експертів. Станом на січень 2021 р. реєстр експертів з акредитації освітніх програм в Україні налічував 3028 осіб (2201 — науково-педагогічні, наукові працівники, 827 — здобувачі вищої освіти різних рівнів),

що є досить вагомим результатом за 1,5 роки активної роботи команди тренерів та секретаріату НАЗЯВО у різних форматах.

Слід зазначити, що впродовж 2019–2021 рр. завдяки злагодженої роботі експертів, членів галузевих експертних рад (ГЕР) та НАЗЯВО було проведено акредитацію понад тисячі освітніх програм, деталізована інформація по яким наведена в табл. 1. Як видно, рішення НАЗЯВО стосовно програм доктора філософії є не настільки критичними (мають найменше відмов та умовних), оскільки акредитація PhD програм вимагає вироблення нових підходів до методичного інструментарію для проведення акредитації власне наукової складової таких програм [1].

Таблиця 1

Рішення НАЗЯВО за 2019–2021 рр.

Рішення	Бакалаврський / магістерський рівні		Рівень доктора філософії		Загалом	
	кількість	%	кількість	%	кількість	%
Акредитація	729	64,8	284	82,3	1013	68,9
Зразкова	13	1,2	36	10,4	49	3,3
Умовна	350	31,1	24	7,0	374	25,4
Відмова	33	2,9	1	0,3	34	2,3

Джерело: розроблено автором на основі [1].

Структура тренінгу, розроблена секретаріатом НАЗЯВО, включає реальні кейси європейських та вітчизняних акредитацій, які були вже проведені, і дозволяє гнучко поєднувати процедурну та змістовну частини експертного візиту до ЗВО.

В тренінгах присутня варіативність методичних прийомів їх проведення. Зокрема, спочатку майбутні експерти на платформі масових відкритих онлайн курсів «Прометеус» проходять курс «Експерт з акредитації освітніх програм», успішне складання фінального тесту з якого є допуском до подальшого навчання. Загальна кількість користувачів, що пройшли навчання по цьому курсу — 6534, з яких отримали сертифікати про успішне проходження — понад 5574 осіб (85%). Також на платформі «Прометеус» доступним є курс із підготовки звітів експертів з акредитації освітніх програм, який опанували 5826 осіб [1].

Сертифікат про проходження курсу «Експерт з акредитації освітніх програм» на платформі «Прометеус» є підготовчим етапом до включення

претендентів у реєстр експертів з акредитації. Основним етапом є безпосередній тренінг за участю сертифікованих тренерів від НАЗЯВО, серед яких є як члени агентства, члени ГЕР, так і самі експерти з досвідом та доброю репутацією, які з різних точок зору пояснюють необхідний матеріал для новообраних експертів. Так, упродовж кількох днів інтенсивного тренінгу майбутні експерти НАЗЯВО оволодівають наступними вміннями:

- 1) аналізувати відомості самооцінювання, які подають ЗВО;
- 2) планувати акредитаційний візит;
- 3) ідентифікувати проблемні моменти (конфліктні ситуації), що можуть виникнути під час акредитаційного візиту до ЗВО;
- 4) підсумовувати власні судження про освітню програму у Звіті про результати акредитаційної експертизи та надавати оцінку відповідно до Критеріїв;
- 5) надавати консультації представникам ЗВО щодо покращення якості освітньої програми;
- 6) дотримуватись правил етичної поведінки під час акредитаційного візиту до ЗВО тощо.

На тренінгах із підготовки експертів неодноразово наголошується, що парадигма проведення акредитаційної експертизи змінилася, адже європейські практики спрямовані не на інспектування, а на консультативне оцінювання та комунікації, вибудовування партнерських взаємовідносин із ЗВО, залучення усіх стейкхолдерів, а також сприяння удосконаленню освітньої програми. Критерії оцінювання є якісними, а не кількісними, а з метою виконання критеріїв гарант освітньої програми повинен здійснити рефлексію щодо власної роботи про те, наскільки програма необхідна студенту, роботодавцю, суспільству, як комунікуються цілі та зміст програми зі стейкхолдерами, що робить ЗВО для постійного покращення якості освітньої програми (відбору і розвитку викладачів, оновлення змісту і методів навчання) [2; 3; 4].

Згідно договору експерти зобов'язані надати ЗВО рекомендації щодо покращення якості освітньої програми, однак експертам заборонено озвучувати власну оцінку освітньої програми представникам ЗВО під час акредитаційного візиту, оскільки вона не є остаточною. Роль експерта є вирішальною на перших двох етапах проходження акредитаційної

РОЗВИТОК ЕКСПЕРТНОГО СЕРЕДОВИЩА ...

справи (рис. 1), тоді як наступні два етапи не залежать від експертів, оскільки як ГЕР, так і НАЗЯВО оцінюють роботу експертів та формують остаточну оцінку.

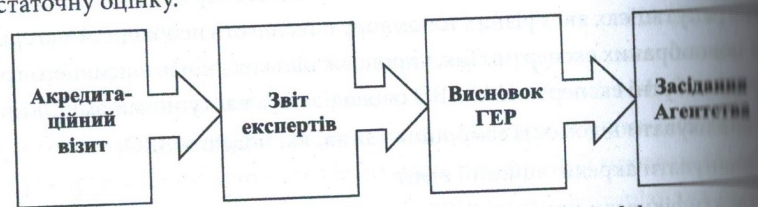

Рис. 1. Етапи акредитації освітньої програми [2]

Тренінги наповнені кейсами, що пояснюють як етичні норми поведінки експертів під час виїзних та онлайн експертиз, так і аспекти комунікацій між самими експертами, експертами і ЗВО, розподіл відповідальності, а також особливості формування плану візиту, фінального брифінгу та безпосередньо самого звіту експертної групи. Обов'язкові елементи візиту наведені на рис. 2.

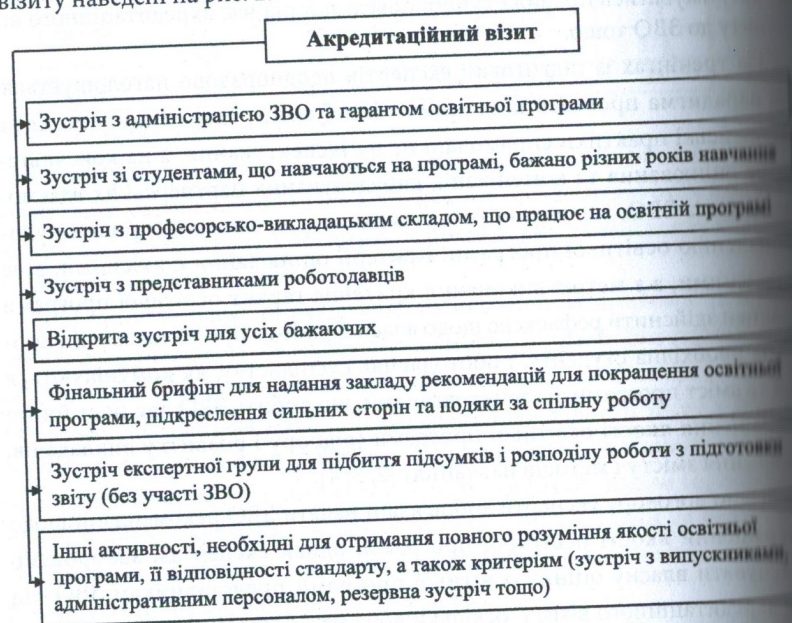

Рис. 2. Елементи візиту експертів до ЗВО [2]

Аналіз відомостей самооцінювання під час проведення тренінгів починається із домашнього завдання, яке повинні наперед виконати відвірані учасники тренінгів. Вони визначають аспекти, які потребують уточнення, окреслюють перелік документів, що можуть знадобитися для підтвердження інформації у відомостях самооцінювання, а також коло представників ЗВО, з ким необхідно зустрітися для отримання підтвердження, зазначають аспекти освітньої програми, що можуть бути визнані як кращі практики. Важливими також є навички вироблення колективного рішення щодо результатів акредитаційної експертизи, чому також навчаються учасники тренінгу.

Невід'ємним елементом тренінгу експертів з акредитації освітніх програм є симуляційні зустрічі експертів із науково-педагогічними працівниками, студентами, аспірантами та адміністрацією ЗВО. На таких зустрічах експерти вчаться готувати та ставити запитання до різних фокус-груп, формують навички управління часом для офлайн та онлайн форматів зустрічей, «вживаються» у ролі викладачів та студентів, відповідаючи на несподівані запитання від колег, розвивають різноманітні soft skills.

Однак головним елементом тренінгу є підготовка проекту звіту експертної групи за результатом акредитаційної експертизи. Сертифіковані тренери детально розбирають ключові етапи процесу написання звіту, дозволяючи учасникам попрактикуватись у виробленні колективного рішення щодо результатів акредитаційної експертизи, рівнів відповідності та обґрунтувань за критеріями та програми загалом. Найбільш цікавим у тренінгу є аналіз проекту звіту експертної групи та вивчення рецензії наділу акредитації, а також порівняння оцінок, виставлених у звіті експертної групи та в експертному висновку ГЕР [2]. Як правило, майбутні експерти саме на цьому етапі тренінгу навчаються критичному мисленню, усвідомлюючи важливість формування об'єктивної оцінки освітньої програми.

Оскільки думки експертної групи і ГЕР стосовно якості освітньої програми можуть відрізнятись, то важливим стає розуміння того, що НАЗЯВО може підтримати будь-яку з позицій на своєму черговому засіданні, адже панорамність суджень у членів НАЗЯВО значно ширша, і у справі, в яких не узгоджуються думки експертів та ГЕР, підлягають

додатковому вивченню. Оскільки ЗВО можуть і наприкінці акредитації надати інформацію, яка змінює уявлення про програму в ту чи іншу сторону, тому передбачена процедура повернення справи до ГЕР для уточнення усіх нюансів справи. На погоджувальних радах члени НАЗЯВО детально вивчають усі спірні справи і формують консолідовану думку стосовно них на чергове засідання. Зрештою, члени НАЗЯВО приймають або позицію експертної групи або ГЕР у разі неспівпадіння їхніх оцінок, а також можуть понизити оцінку за тим чи іншим критерієм у разі виявлення суттєвих проблемних аспектів програми, які не врахували експертні групи та члени ГЕР. За результатами роботи НАЗЯВО у 2019–2021 рр. лише у 3% від усіх випадків рішення Національного агентства не збігалися з попередніми рішеннями ГЕР — у подібних ситуаціях НАЗЯВО ставало на бік експертної групи. Усі ці аспекти аналізуються на тренінгах для майбутніх експертів для більш чіткого розуміння ними своєї ролі в акредитаційному процесі та усвідомлення відповідальності.

На тренінгах експертів з акредитації освітніх програм також наголошується на ознаках якісного звіту експертної групи, за результатами якого формується репутаційний капітал експерта [2]:

- 1) повнота;
- 2) відповідність нормативній базі і повага до автономії ЗВО;
- 3) аргументованість та доказовість;
- 4) оптимальність залучення документації ЗВО;
- 5) корелювання зауважень та виставлених оцінок;
- 6) об'єктивність (відсутність оціночних суджень);
- 7) оригінальність тексту.

Найлегше майбутніми експертами засвоюються матеріали щодо підготовки плану візиту, етичних аспектів акредитації та роботи з різноманітними фокус-групами, тоді як складнощі нерідко виникають при аналізі відомостей самооцінювання ЗВО та при формулюванні консолідованої позиції експертної групи. У допомогу майбутнім експертам стає опісля висловлення «окремої думки», яку експерт може написати у разі незгоди з рішенням інших колег.

Порівняння ефективності проведення тренінгів із підготовки експертів у форматах онлайн та офлайн дозволяють дійти наступних висновків

По-перше, недоліки одного формату тренінгів автоматично стають перевагами іншого (табл. 2).

Таблиця 2.

Особливості офлайн і онлайн тренінгів НАЗЯВО

Критерії	Офлайн тренінги	Онлайн тренінги
1. Регіональне охоплення	-	+
2. Ідентифікація активності учасників	-	+
3. Живе спілкування (обмін емоціями)	+	-
4. Тімбілдінг	+	+ / -
5. Таймінг	+ / -	+
6. Технічні проблеми	+	-
7. Матеріальні витрати	-	+
8. Витрати часу	+	+

Джерело: розроблено автором.

Так, вузьке регіональне охоплення формату офлайн, коли тренінги у 2019 р. відбувались на базі якогось одного університету, а викладачі, хоча і різних ЗВО, проте переважно одного регіону, приїздили на 2 повних дні, інвестуючи свій час і кошти, нівелюється форматом онлайн тренінгів. Саме цей формат дозволяє охопити оптимальну кількість учасників із різних регіонів країни, мінімізувати матеріальні витрати на відрядження до іншого ЗВО для учасників. Також онлайн формат дозволяє більш чітко відстежити виконання домашніх робіт учасниками, їхню реальну, а не формальну, участь у тренінгу. По-друге, реалії сьогодення вимагають швидких реакцій і гнучкого прилаштування до нових вимог, тому онлайн формат стає все більш затребуваним практично в усіх сферах освіти і науки — від формальної до неформальної освіти, проведення конференцій, симпозіумів, до обміну науковими ідеями, проектною роботи, грантрайтингу тощо.

Висновки та рекомендації

Загалом, набутий досвід підготовки експертів з акредитації освітніх програм в Україні та вже проведені акредитаційні експертизи станом на початок 2021 р. дозволяють дійти наступних висновків.

По-перше, система акредитації освітніх програм з кінця 2019 р. працювала по-новому — без бюрократії, корупції, через механізми

прозорості процедур та експертного консультування.

По-друге, поява моделі акредитації за стандартами ESG-2015 дозволила у досить короткі строки сформувати в Україні експертне середовище та стимулювати зміни в ЗВО, спрямовані на студентоцентроване навчання, залучення ключових стейкхолдерів до освітнього процесу, підвищення якості освітніх програм та послуг.

По-третє, незважаючи на низку пройдених тренінгів і консультацій, чимало експертів і представників GER, оцінюючи освітні програми, виступають з позицій критики, упередження, а не консультування та допомоги. Досить часто експерти порівнюють освітні програми інших ЗВО із власними, та намагаються шляхом недобросовісної конкуренції усунути небажані програми. Іншою крайністю є надання за критеріями зразкової акредитації тим програмам, які апріорі такими не є, що загалом свідчить про недостатній експертний рівень окремих експертів. Для мінімізації таких негативних практик Національне агентство регулярно проводить онлайн вебіари «Школи якості Національного агентства», зустрічі з членами НАЗЯВО, інструктажі для експертних груп та гарантів освітніх програм у процесі дистанційної експертизи, а також здійснює ротацию у складі експертів та членів GER.

Література

1. Квіт С. М. Рік акредитації освітніх програм за новою процедурою. Презентація. К.: Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2021.
2. Тренінг для експертів з акредитації освітніх програм: Презентація. К.: Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2020.
3. Звіт самооцінювання: Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. К.: Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2020. 118 с.
4. Річний звіт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти / За заг. ред. С. Квіта, О. Єременко. К.: Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2021. 364 с.